

Grey Scale #13

DANES
-PICTA
.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 27726

Egz. Nr 99

ppłk dypl. K. DRAŻCZYK

**Temat: WYKORZYSTANIE DYWIZJI
POWIETRZNO-DESANTOWEJ W OPERACJACH
ZACZEPNYCH**
(Skrypt)

27726

REMBERTOW

PAŹDZIERNIK

1964

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

im. generała broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

Nr 27726

Egz. Nr

99

ppłk dypl. K. DRAŻCZYK

Temat: WYKORZYSTANIE DYWIZJI
POWIETRZNO-DESANTOWEJ W OPERACJACH
ZACZEPNYCH

(Skrypt)

27726

AKADEMIA SZTABU GENEALNEGO
im.gen.broni K.Swierczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGOLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY
TAKTYKI OGOLNEJ I SZTUKI OPER.

płk prof. Jan KURNIEWICZ

egz.nr....

99

Queklos. prot 12357

Ppłk dypl. K. DRAŻCZYK

WYKORZYSTANIE DYWIZJI POWIETRZNO-DESANTOWEJ W OPERACJACH
ZACZEPNYCH

/skrypt/

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZEF KATEDRY
AKADEMIA SZTABU GENEALNEGO
im.gen.broni K.Swierczewskiego
27726

REMBERTOW

październik

1964 r.

W s t ę p

- I. Przeznaczenie i zadania bojowe dywizji powietrzno-desantowej
- II. Ugrupowanie bojowe dywizji powietrzno-desantowej
- III. Organizacja działań bojowych i desantowania dywizji powietrzno-desantowej
  - 1. Wypracowanie decyzji do działań bojowych po wylądowaniu lub sprecyzowanie decyzji do podjęcia operacji powietrzno-desantowej w momencie wybuchu wojny.
  - 2. Wybór rejonów lądowania i organizacja lądowania.
  - 3. Organizacja przelotu i jego zabezpieczenie.
  - 4. Organizacja zakładowania wojsk.
- IV. Prowadzenie operacji powietrzno-desantowej
  - 1. Desantowanie wojsk dywizji powietrzno-desantowej.
  - 2. Prowadzenie działań bojowych przez dywizję powietrzno-desantową po wylądowaniu.

Z a k o ń c z e n i e

Bibliografia

- 1. Instrukcja o użyciu wojsk powietrzno-desantowych.
Wyd. MON 1963 r.
- 2. Organizacja i prowadzenie operacji powietrzno-desantowych.
Wyd. MON 1960 r.
- 3. Zbiór prac Akademii nr 3/24/ grudzień 1963 r.
- 4. Operacja zaczepna armii ogólnowojskowej w początkowym okresie wojny. Płk MADEJSKI - skrypt ASG, grudzień 1962 r.
- 5. Tajna Myśl Wojskowa nr 4 z 1963 r. "Charakter współczesnych frontowych i armijnych operacji zaczepnych" - gen. broni Z. DUSZYNSKI.
- 6. Natarcie DZ, DPanc, w początkowym okresie wojny.
Płk dr Z. KLONOWSKI - skrypt ASG, luty 1964 r.
- 7. Przegląd Informacyjny ASG nr 2 z 1962 r. "Niektóre tendencje rozwoju wojsk powietrzno-desantowych"
płk J. SAMOJLENKO.
- 8. Siły lądowe w połączonych operacjach powietrzno-desantowych /tłumaczenie z angielskiego/ Wyd. MON 1964 r.

W s t ę p

Pojawienie się broni jądrowej radykalnie zwiększyło operacyjne znaczenie wojsk powietrzno-desantowych. Ich ciężar gatunkowy w ogólnym systemie sił zbrojnych rozmaitych państw z każdym rokiem coraz bardziej wzrasta.

Ten giętki i ruchliwy rodzaj wojsk stanowi swego rodzaju czołowy rzut ugrupowania operacyjnego wojsk i jest ważnym środkiem mogącym wpłynąć w sposób zasadniczy na przebieg operacji lądowej i powietrzno-morskiej, operacji desantowej, ponieważ przy pomocy wojsk powietrzno-desantowych można:

- szybko wyzyskać skutki uderzeń środków masowego rażenia na niemal dowolnym obszarze decydującym o losach operacji;
- uzyskać zaskoczenie nieprzyjaciela i poważnie skrócić czas realizacji celów i zadań operacji;
- zapewnić wysokie tempo działań zaczepnych wojsk nacierających od czoła poprzez uchwycenie obszarów celem wysadzenia na nich wojsk naziemnych i dalszego rozwijania działań bojowych, opanowywania i utrzymywania trudnodostępnych obszarów terenowych dla ułatwienia wojskom własnym szybkiego ich opanowania;
- ułatwić wysadzenie desantu morskiego poprzez uchwycenie przed jego podejściem dogodnych rejonów nieprzyjacielskiego wybrzeża i pokonanie oporu obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela.

Powyższe założenia w stosunku do operacyjnych desantów powietrznych^{x/} mają swe uzasadnienia we współczesnych możliwościach, które w porównaniu z możliwościami

- - - - -
x/ Desanty operacyjne stosuje się w zasadzie w składzie nie mniejszym niż dywizja powietrzno-desantowa. Wykorzystuje się je do zadań wynikających z planu operacji Frontu, armii lub grupy operacyjnej. Przeważnie desanty operacyjne składają się z oddziałów spadochronowych. W niektórych wypadkach współdziałać z nimi mogą taktyczne desanty śmigłowcowe w końcowej fazie działań operacji powietrzno-desantowej w ramach operacji lądowej i w początkowej fazie działań w ramach operacji powietrzno-morskiej lub wojska lądujące na samolotach jeżeli zostaną uchwycione lotniska - lądowiska.

z okresu II wojny światowej kilkakrotnie wzrosły na skutek rozwoju lotnictwa transportowego, udoskonalenia sprzętu bojowego i technicznego oraz organizacji wojsk.

W okresie II wojny światowej mała skuteczność działania desantów powietrznych wynikała przede wszystkim z braku możliwości przewiezienia drogą powietrzną ciężkiego uzbrojenia, a obecnie nastąpiła pod tym względem zdecydowana poprawa. Możliwości desantowe współczesnych samolotów transportowych w porównaniu z możliwościami samolotów z okresu II wojny światowej - poważnie wzrosły, w zakresie udźwigu od 6 do 10 razy i w zakresie ładowności od 4 do 6 razy. Współczesne samoloty transportowe mogą przewozić lekką broń pancerną /z wyjątkiem czołgów, w które są obecnie wyposażone wojska lądowe/ broń rakietową, artylerię, transportery opancerzone /BTR-152, BTR-40, BRDM/ i inny sprzęt ciężki. Ogólnie biorąc potrzeby współczesnej dywizji powietrzno-desantowej w zakresie lotnictwa transportowego zmalały od 3,1 do 6,3 razy,^{x/} przy jednoczesnym wzroście jej siły ognicowej. Nie jest to jednak szczyt technicznych możliwości lotnictwa transportowego, gdyż jak wiadomo, rozpoczęto produkcję jeszcze większych samolotów transportowych i jako przykłady mogą posłużyć: nowy radziecki odrzutowiec Il-62, który zabiera 182 ludzi i posiada zasięg około 8000 km, odrzutowiec dalekiego zasięgu TU-114 /zabiera 220 ludzi/ oraz amerykański samolot transportowy o zdolności przewozowej 35-40 ton.

O konkretnych formach organizacji wojsk powietrzno-desantowych decydują następujące czynniki: przeznaczenie, zasady wykorzystania, warunki i sposoby prowadzenia działań oraz możliwości transportowe lotnictwa wojskowego.

Współcześnie uważa się, że dywizja powietrzno-desantowa jest podstawową jednostką organizacyjną wojsk powietrzno-desantowych. Jednak w razie potrzeby dwie-trzy dywizje powietrzno-desantowe mogą być łączone w korpus, to jest

x/ Do przewiezienia dywizji powietrzno-desantowej w okresie II wojny światowej było potrzeba około 1000 samolotów typu Il-12, Li-2, Tu-4 i szybowców. Obecnie potrzeby "ciężkiej" dywizji powietrzno-desantowej w zakresie lotnictwa transportowego wynoszą 280-320 samolotów AN-12 i AN-8, a potrzeby "lekkiej" dywizji powietrzno-desantowej 160-220 samolotów i śmigłowców AN-12, AN-8, Mi-6.

wyższy związek operacyjny wojsk powietrzno-desantowych.

W naszych warunkach struktura organizacyjna dywizji powietrzno-desantowej może przewidywać:

- kompanie: sztabową, łączności, rozpoznawczą, obsługi skoków, OPChem i sanitarną;
- 4-7 bpd, każdy w składzie: 3-4 k szturmowe, bateria wsparcia i kompania dowodzenia;
- dywizjon rakiet taktycznych /dotychczasowa organizacja DPD w naszym wojsku nie przewiduje takiego dywizjonu/.
- artylerię dywizji w składzie: dar WP-8, dach - 122 mm, d PPR lub dywizjon art.ppanc i d plot PKM-2;
- bataliony: saperów i transportowy.

W sumie w skład dywizji powietrzno-desantowej może wchodzić od 4000 do 7.500 ludzi wyposażonych w odpowiedni sprzęt bojowy.

Jednocześnie uważa się za celowe, aby w skład wojsk powietrzno-desantowych wchodziły samodzielne jednostki /brygada, pułk, batalion/ nie należące do składu dywizji powietrzno-desantowej. Takie jednostki mogą być użyte w różnych warunkach bez konieczności rozbijania dywizji powietrzno-desantowej na części.

W dążeniu do stworzenia jak najdoskonalszej struktury organizacyjnej związków taktycznych oddziałów i pododdziałów wojsk powietrzno-desantowych, kładzie się przede wszystkim nacisk na to, aby wojska te posiadały wystarczającą siłę ognia i uderzenia, były ruchliwe na polu bitwy i walki, zapewniały giętkie dowodzenie i mogły samodzielnie prowadzić działania bojowe na tyłach nieprzyjaciela.

W niniejszym skrypcie zostaną omówione zasady wykorzystania dywizji powietrzno-desantowej przeznaczonej do działania w charakterze operacyjnego desantu powietrznego w warunkach stosowania broni jądrowej.

I. Przeznaczenie i zadania bojowe dywizji powietrzno-desantowej

Dywizja powietrzno-desantowa jest przeznaczona do działania na tyłach nieprzyjaciela w strefie bezpośrednich starć zbrojnych i w strefie samodzielnego głębokiego działania

operacyjnego, w celu wyzyskania skutków własnych uderzeń jądrowych w obszarze decydującym o losach operacji i zabezpieczenia wysokiego tempa działań bojowych wojsk nacierających na lądzie lub z morza na ląd oraz wykonania takich zadań o charakterze operacyjnym, które nie mogą być wykonane równie skutecznie i szybko przez inne rodzaje wojsk.

Dywizja powietrzno-desantowa wchodzi zasadniczo w skład odwodów frontu lub wyższego szczebla, który koordynuje działania bojowe wojsk lądowych, lotniczych i ewentualnie marynarki wojennej. Dowódca tego szczebla decyduje o miejscu, czasie i sposobie prowadzenia operacji na szerszą skalę oraz ustala siły do osiągnięcia jej celu. Dowódca Frontu może wykorzystać dywizję powietrzno-desantową na kierunku armii wykonującej główne zadania w ramach operacji Frontu; względnie przydzielić ją do grupy operacyjnej, przeznaczonej dla przeprowadzenia powietrzno-morskiej operacji desantowej.

Zadania dla dywizji powietrzno-desantowej działającej na kierunku armii, wykonującej główne zadania w operacji zaczepnej Frontu ustala dowódca Frontu lub z jego polecenia dowódca zainteresowanej armii, a dla dywizji wchodzącej w skład grupy operacyjnej - dowódca grupy operacyjnej.

W ramach operacji zaczepnej Frontu /armii, grupy operacyjnej/ dywizja powietrzno-desantowa otrzyma zadanie na okres od dwóch do czterech dni działań. W zależności od zamiaru wykorzystania dywizji i przypuszczalnego charakteru działań nieprzyjaciela całość zadania dywizji dzieli się zwykle na zadanie bliższe, następne i dalsze, częściej jednak na zadanie bliższe i następne. Taki podział pozwala dywizji kocentrować swoje wysiłki kolejne na najważniejsze w poszczególnych okresach walki cele i obiekty nieprzyjaciela, zorganizować ścisłe współdziałanie pomiędzy poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego i rodzajami wojsk w celu zniszczenia go częściami.

W przeciętnych warunkach zadania dywizji mogą polegać na:

- a/ zadanie bliższe: - zniszczeniu nieprzyjaciela w rejonach lądowania i w ich pobliżu, opanowaniu określonych rejonów i obiektów nieprzyjaciela lub rozwinięciu działań zaczepnych na określonych

kierunkach w celu zniszczenia obezwładnionych bronią masowego rażenia zgrupowań nieprzyjaciela przy jednoczesnym wiązaniu /rozproszeniu/ określonych jego sił. Podczas wykonywania zadania bliższego obszar działania dywizji może orientacyjnie wynosić od 800 do 2000 km²; czas na wykonanie od 2 do 10 godzin przy działaniu wspólnie z desantem morskim i do jednej doby podczas wykonywania zadania na korzyść wojsk armii /Frontu/ działających zaczepnie od czoła.

b/ Zadanie następne - obronie określonego obszaru do czasu podejścia wojsk własnych; wykonaniu uderzenia w celu opanowania następnego rejonu; wykonaniu uderzenia w kierunku wojsk rozwijających działania zaczepne na lądzie lub z morza na ląd; opóźnianiu podejścia lub odejścia wojsk nieprzyjaciela na określonych kierunkach. Obszar działania dywizji w czasie wykonywania zadania następnego może zostać powiększony od 2000 do 10000 km²; czas na wykonanie od 10 godz. do jednej doby podczas działania wspólnie z desantem morskim oraz od 2 do 3 dób podczas wykonywania zadań na korzyść wojsk działających zaczepnie na lądzie.

c/ Zadanie dalsze - rozwinięciu działań zaczepnych na określonym kierunku wspólnie z wojskami, które dotarły do obszaru działań bojowych desantu z kolejnym desantowaniem części sił dywizji na śmigłowcach w charakterze taktycznego desantu powietrznego w celu opanowania rejonów na sąsiednich wyspach /półwyspach/ lub na kierunku natarcia wojsk armii. Organizacja kolejnego desantowania części sił dywizji /od 1 do 3 bpd z odpowiednimi rodzajami wojsk/ na śmigłowcach może mieć miejsce po połączeniu się z wojskami działającymi zaczepnie od czoła lub przed połączeniem się z nimi; potrzebny czas na organizację kolejnego desantowania części sił dywizji wynosić od 7 do 10 godzin; odległość desantowania^{x/} od 50 do 200 km.

x/ Pod pojęciem odległości desantowania rozumiemy odległość wymienioną w km od rejonu wyjściowego desantu do jego rejonu lądowania.

W treści każdego z tych zadań, a szczególnie w treści zadania bliższego dywizja powietrzno-desantowa otrzyma szereg zadań szczegółowych, których realizacja może polegać na opanowaniu i utrzymaniu lub zniszczeniu ważnych obiektów nieprzyjaciela jak: większe sztaby /punkty dowodzenia/ węzły łączności, lotniska, środki masowego rażenia /wyrzutnie rakiet, punkty elaboracji, składy amunicji jądrowej/, przeprawy, mosty, węzły drogowe, stacje kolejowe, odcinki lądowania oddziałów desantu morskiego, baterie artylerii nadbrzeżnej, forty, porty i bazy morskie, rejony elementów tyłowych, kolumny zaopatrzenia, magazyny broni i amunicji itp.

W operacji lądowej określone wyżej zadania dywizja powietrzno-desantowa wykonuje z zasady na korzyść wojsk armii /Frontu/ nacierających od czoła. W powietrzno-morskiej operacji desantowej, organizowanej w celu opanowania średnich wysp dywizja powietrzno-desantowa może wykonywać zadania na korzyść desantu morskiego lub stanowić zasadnicze siły grupy operacyjnej, spełniając rolę równorzędną lub nadrzędną w stosunku do desantu morskiego.

Pierwszy wypadek może mieć miejsce wówczas, gdy dysponuje się małą ilością środków transportu powietrznego. W tych warunkach zadanie dywizji powietrzno-desantowej będzie miało charakter uzupełniający w stosunku do zadania desantu morskiego i może polegać na wyzyskaniu skutków uderzeń jądrowych w rejonie lądowania i stworzeniu korzystnych warunków do jego wysadzenia. Głównie zadanie operacji desantowej będzie wykonywał wówczas desant morski.

Drugi wypadek może mieć miejsce wówczas, gdy obrona nieprzyjaciela może zostać pokonana tylko wspólnym wysiłkiem obu rodzajów desantów /powietrznego i morskiego/; zadanie desantu powietrznego może polegać przede wszystkim na wyzyskaniu skutków uderzenia jądrowego, zniszczeniu części sił wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej nieprzyjaciela, znajdujących się w określonych rejonach, opanowaniu tych rejonów wraz z ważnymi bazami nieprzyjaciela. Natomiast zadaniem desantu morskiego może być zniszczenie określonych sił obrony terytorialnej i części wojsk operacyjnych nieprzyjaciela, opanowania określonego obszaru

wyspy /półwyspu/ z najważniejszym obiektem o charakterze politycznym, administracyjno-gospodarczym lub militarnym - współdziałając z desantem powietrznym.

Wreszcie w trzecim wypadku - poza celowością operacyjną wyznaczenie głównej roli desantowi powietrznemu - trzeba oczywiście dysponować odpowiednio silną dywizją powietrzno-desantową i odpowiednią ilością środków transportu powietrznego. Wówczas treścią głównego zadania dywizji powietrzno-desantowej może być wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych na obszarze decydującym o losach operacji desantowej, zniszczenie w pierwszym uderzaniu sił głównych nieprzyjaciela i opanowanie określonych rejonów /obiektów/ mających zasadnicze znaczenie dla prowadzenia całej operacji desantowej. Następnie po przegrupowaniu sił i przybyciu rzutu morskiego, desant powietrzny może mieć zadanie - wspólnie z desantem morskim lub samodzielnie - opanowanie całego obszaru wyspy z jednoczesną likwidacją pozostałych sił nieprzyjaciela. W tym wypadku zadanie desantu morskiego będzie miało charakter uzupełniający w stosunku do desantu powietrznego i może mieć na celu wzmocnienie jego siły uderzenia, jak również dostarczenie odpowiednich zapasów i środków materiałowo-technicznych wojskom desantowym.

Dla wykonania określonych zadań operacyjnych na tyłach nieprzyjaciela dywizja powietrzno-desantowa może zostać wzmocniona siłami lądowymi, działaniem środków rakietowo-jądrowych Frontu i armii /grupy operacyjnej/ oraz działaniem lotnictwa bojowego.

Wzmacnianie dywizji powietrzno-desantowej siłami lądowymi może wynosić od 1 do 2 pułków zmechanizowanych lub desantowych /morskich/.

Przystępując do wykonania zadania bliższego dywizja powietrzno-desantowa może wyzyskać w sposób bezpośredni skutki kilku uderzeń jądrowych i chemicznych. wykonanych siłami rakietowo-jądrowymi i lotnictwa Frontu /grupy operacyjnej/ w rejonach lądowania i w ich pobliżu. Ponadto w zależności od potrzeb może ona na jeden dzień walki otrzymać od 4 do 6 rakiet jądrowych i do 6 rakiet chemicznych - o ile dysponuje organicznym dywizjonem rakiet

taktycznych lub działania jej może wspierać lotnictwo i wojska raketowe Frontu /armii, grupy operacyjnej/ taką samą ilością uderzeń.

Oprócz wykonania uderzeń jądrowych na korzyść dywizji powietrzno-desantowej lotnictwo bojowe może wesprzeć jej działania poprzez zapewnienie osłony i wykonanie uderzeń na siły nieprzyjaciela, podchodzącego do rejonu działań bojowych dywizji lub stawiającego opór.

Osłona dywizji nad własnym terenem jest realizowana w ramach osłony wojsk Frontu. Natomiast nad terenem nieprzyjaciela i w rejonie działań bojowych osłonę dywizji głównie zapewnia lotnictwo myśliwskie. Lotnictwo myśliwsko-szturmowe i bombowe codziennie będzie wspierało działania bojowe dywizji kilkoma eskadrolotami.

Dywizja powietrzno-desantowa przeznaczona do działań w charakterze operacyjnego desantu powietrznego może rozpocząć wykonanie zadania bliższego będąc desantowaną na odległość od 400 do 1000 i więcej km, przy głębokości desantowania^{x/} od 100 do 600 i więcej km /w obu wypadkach cyfry pierwsze dotyczą dywizji powietrzno-desantowej, wchodzącej w skład grupy operacyjnej, przeznaczonej do opanowania wysp położonych na nadmorskich kierunkach operacyjnych.*/

II. Ugrupowanie bojowe dywizji powietrzno-desantowej

Ze względu na ograniczone możliwości desantowe lotnictwa transportowego, wykonującego desantowanie^{xx/} wojska dywizji powietrzno-desantowej w okresie przygotowawczym do prowadzenia działań bojowych dzielą się na dwa rzuty:

- rzut bojowy przygotowujący się i wykonujący

- - - - zadania bojowe na tyłach nieprzyjaciela;

x/ Pod pojęciem głębokości desantowania rozumiemy odległość wymienioną w km od rubieży styczności wojsk lądowych /marynarki wojennej w powietrzno-morskiej operacji desantowej/ do rejonów lądowania dywizji /desantu/.

xx/ Desantowaniem nazywamy przerzut wojsk na tyły nieprzyjaciela przy pomocy lotnictwa transportowego. Całość zagadnień desantowania obejmuje: załadowanie stanu osobowego, sprzętu technicznego i wyposażenia bojowego na samoloty /śmigłowce/; przelot lotnictwa wraz z desantem i zrzut desantu /jego lądowanie/.

- rzut kołowy lub morski, składający się z części tyłów związku taktycznego oraz jego oddziałów /pododdziałów/, które nie biorą bezpośredniego udziału w działaniach bojowych.

Rzut bojowy dywizji powietrzno-desantowej w zależności od technicznego sposobu desantowania^{x/} może w czasie przerzutu się występować, jako spadochronowy rzut powietrzny - przy desantowaniu całości sił rzutu bojowego na spadochronach lub przy desantowaniu kombinowanym, jako rzut spadochronowy i lądujący na samolotach /śmigłowcach/.

W pierwszym wypadku sprzęt ciężki dywizji powietrzno-desantowej będzie zrzucony na zespołach spadochronów /2-3 spadochrony/ w odpowiednich platformach. Natomiast w drugim wypadku, sprzęt ciężki dywizji powietrzno-desantowej będzie wyładowany po wylądowaniu samolotów lub śmigłowców w rejonach opanowanych przez rzut spadochronowy.

W przypadku gdy dywizja powietrzno-desantowa ze względu na skład lotnictwa /samoloty i śmigłowce/ i jego niedostateczna ilość będzie desantowana w dwóch rejsach, to wówczas w pierwszym rejsie najczęściej wystąpią oba rzuty powietrzne /spadochronowy i lądujący/, a w drugim rejsie wystąpi jeden - rzut lądujący.

Rzut kołowy /morski/ w okresach przygotowania desantowania i prowadzenia działań bojowych przez rzut bojowy dywizji powietrzno-desantowej wykonuje następujące zadania:

- bierze udział w przygotowaniu wojsk rzutu bojowego do desantowania zgodnie z zarządzeniami dowódcy dywizji powietrzno-desantowej;

-----
x/ Rozróżniamy następujące, techniczne sposoby desantowania:

- spadochronowy, gdy stan osobowy, broń i sprzęt bojowy oraz środki zaopatrzenia zrzuca się z samolotów na spadochronach;
- lądujący, gdy stan osobowy oraz broń, bojowy sprzęt techniczny i środki zaopatrzenia są przewożone za pomocą śmigłowców /samolotów/ na opanowane lotniska lub lądowiska;
- kombinowany, gdy część sił ląduje na spadochronach, a druga część na samolotach /śmigłowcach/ na opanowanych lotniskach lub lądowiskach.

- utrzymuje w czasie prowadzenia działań łączność przez sztab Frontu /armii, grupy operacyjnej/ z dowódcą desantu powietrznego w celu ewentualnego przygotowania, załadowania i zrzucenia dodatkowych wojsk lub zaopatrzenia dla jednostek walczących na tyłach nieprzyjaciela;
- dociera w jak najkrótszym czasie do własnych oddziałów drogą lądową lub morską w celu dostarczenia odpowiednich środków zaopatrzenia materiałowego, uzupełnienia stanu uzbrojenia, umundurowania i środków medycznych;
- ewakuuje rannych, chorych i uszkodzony sprzęt.

Ugrupowanie bojowe rzutu bojowego dywizji powietrzno-desantowej

ustala się w zależności od zadania dywizji, zamiaru użycia broni lądowej, siły i możliwości nieprzyjaciela, charakteru terenu, możliwości lotnictwa transportowego i innych czynników wpływających na sposób wykorzystania sił i środków dywizji w powietrznej lub powietrzno-morskiej operacji desantowej.

Ugrupowanie bojowe rzutu bojowego dywizji powietrzno-desantowej powinno zepewniać: możliwości wykonania ataku na rejony /obiekty/ nieprzyjaciela z kilku kierunków; trwałość i aktywność obrony: możliwość wykonania pożądanego manewru i narastanie sił do szybkich i zdecydowanych uderzeń na skrzydła i tyły nieprzyjaciela; taktyczną samodzielność oddziałów /pododdziałów/ dywizji; skuteczną obronę przed działaniem broni masowego rażenia oraz umożliwiać najlepsze wykorzystanie właściwości terenu.

Stosownie do potrzeb i warunków działań bojowych w skład ugrupowania bojowego rzutu bojowego dywizji powietrzno-desantowej mogą wchodzić: wzmocnione bataliony powietrzno-desantowe pierwszego rzutu dywizji; odwód ogólnowojskowy; dywizjon rakiet taktycznych; artyleria dyspozycyjna dowódcy dywizji; artyleria przeciwlotnicza; odwody i oddziały specjalne /OPpanc, Oinż, OZap, OChem./

Pierwszy rzut dywizji może się składać z 3 do 6 wzmocnionych batalionów powietrzno-desantowych - w zależności od ilości batalionów występujących w strukturze organizacyjnej dywizji - działających z zasady na samodzielnych kierunkach lub w samodzielnych

rejonach. Głównym zadaniem pierwszego rzutu dywizji jest jak najbardziej efektywne wyzyskanie skutków uderzeń jądrowych w celu pokonania w szybkim tempie oporu nieprzyjaciela i opanowanie rubieży lub rejonów /obiektów/ określonych zadaniami. W celu opanowania dużych obiektów lub zniszczenia odpowiednio silnych zgrupowań nieprzyjaciela część sił pierwszego rzutu może być czasowo zorganizowana w zgrupowania bojowego, każde w sile około dwóch odpowiednio wzmocnionych batalionów powietrzno-desantowych. Pierwszy rzut dywizji atakuje nieprzyjaciela natychmiast po wylądowaniu na różnych kierunkach dążąc do jego zniszczenia i opanowania rejonów /obiektów/, określonych w zadaniu bliższym.

Odwód ogólnowojskowy dywizji powietrzno-desantowej występować może w sile od 2 kompanii szturmowych do 3 batalionów /powietrzno-desantowego i dwóch batalionów piechoty zmotoryzowanej - o ile dywizja powietrzno-desantowa została wzmocniona innymi siłami ogólnowojskowymi/. Zasadnicze siły odwodu ogólnowojskowego są przeznaczane do wykonania zadań nie przewidzianych zamiarem, a wynikających w toku walki na skutek zmian położenia.

W niektórych wypadkach odwód ogólnowojskowy lub jego część może być desantowany w drugim lub trzecim rejsie lotnictwa transportowego i może zostać wprowadzony do walki bezpośrednio po desantowaniu poza rejonem lub w rejonie działań bojowych dywizji dla poprawienia położenia jej sił głównych.

O ile dywizja powietrzno-desantowa posiada organiczny lub przydzielony dywizjon rakiet taktycznych, to wówczas znajdzie się on w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy dywizji i stanowić będzie samodzielny element ugrupowania bojowego. Do zadań dywizjonu rakiet taktycznych należą następujące: niszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela: niszczenie i obezwładnienie jego odwodów, niszczenie i obezwładnienie stanowisk dowodzenia i innych ważnych celów.

Artyleria dyspozycyjna dowódcy dywizji może zostać wydzielona z organicznej lub przydzielonej artylerii po

zabezpieczeniu potrzeb batalionów powietrzno-desantowych pierwszego rzutu dywizji. Do głównych zadań artylerii dywizji należą: obezwładnienie artylerii i moździerzy nieprzyjaciela; obezwładnienie i niszczenie małych celów i obiektów nie obezwładnionych bronią jądrową; udział w odpieraniu kontratakujących odwodów nieprzyjaciela i inne zadania wynikające z toku walki.

Pododdziały organicznej i w rzadkich wypadkach przydzielonej artylerii przeciwlotniczej pozostają w podporządkowaniu dowódcy dywizji z zadaniem zabezpieczenia osłony najważniejszym w danym okresie walki elementom ugrupowania bojowego dywizji. Obiektami osłony artylerii przeciwlotniczej mogą być: dywizjon rakiet taktycznych, artyleria dyspozycyjna dowódcy dywizji, odwód ogólny, opanowanie lotnisko i stanowisko dowodzenia dywizji. W toku działań bojowych zmienia się ważność osłanianych obiektów, wobec czego pododdziały artylerii przeciwlotniczej mogą otrzymać zadania zaniechania osłony jednego obiektu na korzyść innego.

Odwody specjalne /OPpanc, OInż, Ozap, OChem/, podobnie jak odwód ogólnowojskowy, wydzielają się w celu wykonania zadań wynikających niespodziewanie w toku walki oraz odtworzenia lub zasilania tych elementów ugrupowania bojowego dywizji, które poniosły poważne straty od uderzeń broni masowego rażenia i innych sił /naziemnych i powietrznych/ nieprzyjaciela.

Odwód przeciwpancerny organizuje się z całości lub z zasadniczych sił dywizjonu przeciwpancernych pocisków kierowanych /PPK/ albo artylerii przeciwpancernej do odpierania kontrataków czołgów nieprzyjaciela. Zadanie to odwód przeciwpancerny wykonuje we współdziałaniu z innymi elementami ugrupowania bojowego dywizji. Oprócz tego odwód przeciwpancerny może być wykorzystany: do osłony zagrożonego skrzydła lub luki między batalionami powietrzno-desantowymi, wzmocnienia ważnych rubieży/rejonów/ i innych zadań wynikających w toku walki.

Odwód inżynierski służy do wykonania różnych zadań specjalnych na przykład: rozbudowy stanowiska dowodzenia,

minowania, maskowania oraz likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, Odwód inżynierski organizuje się z sił organicznych, które pozostały po zaspokojeniu potrzeb batalionów pierwszego rzutu, odwodu ogólnego, oddziału zaporowego i oddziału rozgradzającego /ORozg/

Odwód zaporowy organizuje się z kompanii OZap batalionu saperów dywizji. Zasadniczym zadaniem odwodu zaporowego jest wykonanie zapór minowych sposobem manewrowym na zagrożonych kierunkach. Oddział zaporowy może działać samodzielnie lub z odwodem przeciwpancernym dywizji.

Oddział rozgradzający organizuje się wówczas gdy zachodzi konieczność rozminowania przejść w pasie zapór nieprzyjaciela. Taki element ugrupowania dywizji może być zorganizowany wówczas, gdy dywizja swymi głównymi siłami lub ich częścią wykonuje zadanie bezpośrednio na korzyść desantu morskiego i opanowuje jego punkty i bazę lądowania uderzeniem od strony lądu. W tych warunkach głównym zadaniem oddziału rozgradzającego dywizji może być rozgrodzenie przejść w nadmorskim pasie zapór nieprzyjaciela na niektórych punktach desantowania sił desantu morskiego od strony lądu na plażach i na brzegu morza do głębokości wody około 3 metrów.

Odwód chemiczny organizuje się w zależności od ilości posiadanych w dywizji sił i środków oraz przeznacza się go do wzmocnienia w toku walki oddziałów pierwszego rzutu; do tego czasu odwód chemiczny może być wykorzystany dodatkowo do prowadzenia rozpoznania skażeń, odkażania terenu lub dezaktywacji sprzętu bojowego pododdziałów dywizji.

Wszystkie odwody i oddziały specjalne rozmieszcza i utrzymuje się w toku działań z zasady w centrum ugrupowania bojowego dywizji i w zależności od potrzeb pola walki kieruje się je do wykonania wyżej określonych zadań.

Oprócz wyżej określonych /głównych/ elementów ugrupowania bojowego dywizji, których zarówno ilość, jak i ich skład uwarunkowany będzie warunkami położenia, potrzebami i możliwościami dywizji - wystąpić może cały zereg drobnych, ale bardzo ważnych elementów ugrupowania

różnych rodzajów wojsk dywizji, a w szczególności:

- dywizyjne patrole rozpoznawcze i grupy specjalne;
- dywizyjne grupy ubezpieczenia skrzydeł i luk organizowane w sile od wzmocnionego plutonu do kompanii szturmowej;
- dywizyjna grupa uderzeniowa zorganizowana dla opanowania lub zniszczeń małych ale istotnych obiektów nieprzyjaciela w sile od jednego do dwóch kompanii;
- dywizyjne grupy niszczenia i grupy rozpoznania skażeń.

III. Organizacja działań bojowych i desantowania dywizji powietrzno-desantowej

Celowość rozpoczęcia operacji powietrzno-desantowej z chwilą wybuchu wojny nakazuje przygotowanie sił i środków dywizji w odpowiednio wcześniejszym okresie, tak aby były one zdolne do natychmiastowego działania z chwilą jej wybuchu. Dlatego też nie wyklucza się możliwości, że już w okresie pokojowym dla dywizji powietrzno-desantowej będzie opracowany plan przegrupowania wojsk z rejonu alarmowego lub garnizonów stałych do rejonu wyjściowego^{x/} lub do rejonu ześrodkowania znajdującego się w jego pobliżu. Ponadto organizacja działań bojowych i desantowania dywizji powietrzno-desantowej /do batalionu włącznie/ może zostać opracowana w kilku wariantach przez wydzielonych oficerów ze sztabu Frontu lub grupy operacyjnej. Odpowiednie zgranie

x/ Rejon wyjściowy jest to obszar terenu odpowiednio przygotowany i zabezpieczony pod względem operacyjnym na którym ześrodkowuje się dywizja powietrzno-desantowa i lotnictwo transportowe przeznaczone do jej desantowania. Rejon ten obejmuje: lotniska /ładowiska/ przeznaczone dla oddziałów lotnictwa transportowego, rejonów wyczekiwania/ześrodkowania/oddz. 10. /pododdziałów/, w których wojska powietrzno-desantowe będą przygotowywać się do wykonania zadania; rejonów zakładowania, lotnisk /ładowisk/ i odcinków terenu przyległych lub znajdujących się w ich pobliżu, z których wojska zakładują się na samoloty /śmigłowce/. W zależności od stopnia rozśrodkowania wojsk wielkość rejonu wyjściowego może się wahać od 2000 do 5000 i więcej km², a poszczególne jego elementy mogą być rozmieszczone:

- lotniska /ładowiska/ od 10 do 50 i więcej km od siebie;
- rejonów wyczekiwania /ześrodkowania/ oddziałów od 5 do 15 km, licząc od lotnisk /ładowisk/ zakładowczych;
- rejonów zakładowania oddziałów /pododdziałów/ na lotniskach w terenie przyległym do nich w odległości do 2 km.

Oddziały desantowane na śmigłowcach mogą być zakładowane z pominięciem rejonów zakładowania, to znaczy z marszu wykonywanego z rejonu wyczekiwania /ześrodkowania/.

dowództw i sztabów sił zbrojnych /wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej/ do kierowania działaniami bojowymi wojsk na określonych kierunkach lub w określonych rejonach może zostać osiągnięte odpowiednio wcześniej przed wybuchem wojny.

Przedsięwzięcia te powinny zapewnić przystąpienie dywizji do realizacji operacji powietrzno-desantowej w pierwszym dniu wojny. Jednak należy oczekiwać, że z uwagi na konieczność zachowania tajemnicy planu operacyjnego jedynie dowódca dywizji może być odpowiednio wcześniej ogólnie zapoznany z planem wykorzystania dywizji powietrzno-desantowej na wypadek wojny. Jednak i on nie będzie mógł wykorzystać w sposób bezpośredni tajnych o specjalnym znaczeniu wiadomości do organizacji i planowania przegrupowania, działań bojowych i desantowania wojsk w okresie pokojowym.

W zależności od rozwoju sytuacji politycznej rozwinięcie wojsk dywizji może się rozpocząć bezpośrednio przed wybuchem wojny lub z chwilą jej wybuchu. W rezultacie w momencie wybuchu wojny dywizja powietrzno-desantowa może znaleźć w rejonie wyjściowym /całkowicie rozwinięta i przygotowana do wykonania zadania/, być w toku przegrupowania do rejonu wyjściowego lub ześrodkowania, względnie znajdować się w rejonach alarmowych, a nawet w garnizonach stałych.

Osiągnięcie przez dywizję rejonu wyjściowego przed wybuchem wojny należy traktować jako wypadek sprzyjający, ale nie jako typowy i jedyny. W tym wypadku z chwilą wybuchu wojny dywizja powietrzno-desantowa może całością sił rozpocząć wykonywanie zadań na tyłach nieprzyjaciela po upływie 6-14^{x/} godzin od momentu jej wybuchu.

W przypadku, gdy dywizja powietrzno-desantowa w momencie wybuchu wojny znajdzie się w toku przegrupowania do rejonu wyjściowego, to wówczas w zależności

- - - - -
x/ Na rozpoczęcie działań bojowych całością sił na tyłach nieprzyjaciela dywizja powietrzno-desantowa będzie potrzebowała około 14 godzin czasu wówczas, gdy zostanie desantowana w dwóch przelotach lotnictwa transportowego.

od odległości przegrupowania, stopnia przygotowania wojsk dywizji do działań bojowych oraz zaawansowania praw w organizacji desantowania może ona rozpocząć działanie na tyłach nieprzyjaciela pod koniec pierwszego dnia lub w drugim dniu wojny.

Wreszcie w trzecim wypadku, to znaczy kiedy dywizja znajdzie się w momencie wybuchu wojny w rejonach alarmowych lub w garnizonach stałych i znajdzie konieczność przegrupowania wojsk dywizji oraz przygotowania operacji powietrzno-desantowej, to wówczas na wykonanie tych przedsięwzięć może być potrzeba od 3 do 5 dni czasu.

Organizacja działań bojowych i desantowania wojsk dywizji na tyły nieprzyjaciela głównie obejmuje: wypracowanie decyzji do działań bojowych dywizji powietrzno-desantowej po wylądowaniu lub sprecyzowanie decyzji do podjęcia operacji powietrzno-desantowej w momencie wybuchu wojny; wybór rejonów lądowania i organizację lądowania; organizację przelotu i jego zabezpieczenie; organizację załadowania wojsk.

1. Wypracowanie decyzji do działań bojowych po wylądowaniu lub sprecyzowanie decyzji do podjęcia operacji powietrzno-desantowej w momencie wybuchu wojny

Sprecyzowanie decyzji do podjęcia operacji powietrzno-desantowej w momencie wybuchu wojny może mieć miejsce wówczas, gdy główne problemy organizacji działań bojowych dywizji i desantowania jej wojsk zostały odpowiednio wcześniej opracowane przez wydzielonych oficerów sztabu Frontu lub grupy operacyjnej i zostały dostarczone w zalakowanych kopertach do dywizji i batalionów z prawem otwarcia ich bezpośrednio przed lub po wybuchu wojny, a wojska dywizji zostały przegrupowane do rejonu wyjściowego i są przygotowane do desantowania. Oprócz tego, odpowiednio do planu działań bojowych i desantowania dywizji muszą istnieć i być realizowane równoległe plany działania lotnictwa wykonującego i zabezpieczającego desantowanie.

W tym wypadku po pierwszych uderzeniach jądrowych lub na wyraźny rozkaz przełożonego dowódca dywizji, jego sztab i dowódcy jednostek zapoznają się z odpowiednimi planami. Następnie na podstawie dodatkowego zarządzenia organizującego operację powietrzno-desantową lub z własnej inicjatywy /w wypadku braku łączności/ z zaistniałej sytuacji, dowódca dywizji przy udziale dowódcy lotnictwa transportowego precyzuje decyzję i doprowadza ją do wykonawców w celu podjęcia operacji powietrzno-desantowej w pierwszych godzinach wojny.

W przypadkach, gdy dywizja powietrzno-desantowa otrzyma nowe zadanie bojowe do desantowania dowódca i sztab dywizji przy udziale dowódcy /przedstawiciela/ lotnictwa transportowego przystępuje najpierw do wypracowania decyzji do działań bojowych dywizji po wylądowaniu.

Praca dowódcy i sztabu dywizji w zakresie wypracowania decyzji do działań bojowych po wylądowaniu powinna być wykonana w pierwszej kolejności, ponieważ wszystkie pozostałe zagadnienia właściwej organizacji desantowania są przez nią uwarunkowane i z niej wynikają. Dla skrócenia czasu organizacji działań bojowych i desantowania wojsk dywizji powietrzno-desantowej, pozostałe zagadnienia właściwej organizacji desantowania mogą w najlepszym wypadku być opracowywane niemal równolegle.

Podstawowym elementem pracy dowódcy dywizji nad wypracowaniem decyzji do działań bojowych dywizji po wylądowaniu jest zamiar działań, na którym w toku planowania jest oparta rozwinięta decyzja. Podstawą zamiaru działań powinno być określenie sił, obiektów /rejonów, rubieży/ na tyłach nieprzyjaciela, których rozbicie, zniszczenie lub opanowanie przesądzi o wykonaniu zadania bliższego przez dywizję i stworzy korzystne warunki do realizacji zadania następnego. Zamiar działań powinien precyzować sposób wykonania zadania bliższego, sposób i środki osiągnięcia celu w pierwszym uderzeniu wojsk dywizji. Zamiar działań zostaje wypracowany przez dowódcę dywizji na podstawie analizy zadania i oceny głównych /najistotniejszych/ elementów położenia.

Przeprowadzając analizę zadania i ocenę najistotniejszych elementów położenia dowódca dywizji powinien głównie wyjaśnić:

- a/ istotę zamiaru dowódcy organizującego operację powietrzno-desantową;
- b/ miejsce i rolę dywizji powietrzno-desantowej w realizacji zamiaru przełożonego;
- c/ zależność między zadaniem własnym a zadaniami wojsk lądowych na których korzyść działa, wojsk rakietowych, lotnictwa bojowego i ewentualnie marynarki wojennej^{x/};
- d/ prawdopodobny sposób i możliwości działania sił nieprzyjaciela, szczególnie w obszarze działań bojowych dywizji;
- e/ zasadniczy sposób wykorzystania sił dywizji, szczególnie do realizacji zadania bliższego.

Po ocenie najistotniejszych elementów zadania i położenia dowódca dywizji jest w stanie sprecyzować zamiar działań bojowych dywizji po wylądowaniu i poprzez jego ogłoszenie, a następnie wydanie wytycznych dla przygotowania krótkich meldunków/informacji/ przez dowódców rodzajów wojsk i oficerów sztabu nakreśla racjonalny kierunek pracy dla swoich najbliższych współpracowników. Z kolei dowódca dywizji zazwyczaj powraca do wyczerpującej oceny położenia by w ten sposób pobrać decyzję samodzielnie wykorzystując w zależności od posiadanego czasu meldunki /informacje/ najbliższych współpracowników.

W czasie przeprowadzenia ponownej /pełnej/ oceny położenia dowódca dywizji powietrzno-desantowej powinien głównie zrozumieć i dokładnie rozpatrzyć:

- a/ możliwości i sposoby przeciwdziałania sił nieprzyjaciela w interesujących go rejonach lub na rubieżach przyszłych działań bojowych wojsk dywizji;
- b/ możliwości desantowe lotnictwa transportowego;

- - - - -
x/ Pierwsze trzy zagadnienia dowódca dywizji ocenia tylko wówczas, gdy nie zostały one odpowiednio wcześniej wyjaśnione przez dowódcę organizującego operację powietrzno-desantową.

- c/ możliwości i sposoby wykonania określonych zadań;
przez podległe oddziały /pododdziały/: pierwszego
rzutu, odwodu ogólnego, artylerii dyspozycyjnej
i odwodów specjalnych;
- d/ rejony lądowania wojsk dywizji, które zapewniają
skuteczne zrealizowanie zadania bliższego
natychmiast po wylądowaniu.

Ostatnie zagadnienie wymaga szczegółowego naświetlenia
i zostanie omówione w kolejnym podrozdziale.

2. Wybór rejonów lądowania^{x/} i organizacja lądowania

Ogólny rejon lądowania dywizji powietrzno-desantowej
zostaje nakreślony jej zadaniem bliższym, jednak w zależności
od zadania i zamierzonego sposobu jego realizacji,
charakteru obiektów /rejonów, rubieży/, rozmieszczenia
i ilości sił nieprzyjaciela w określonych rejonach,
warunków terenowych i pory roku mogą być wybrane różne
sposoby lądowania sił, zapewniające skuteczne wykonanie
zadania.

Możliwe są do wyboru następujące sposoby lądowania sił
dywizji:

- lądowanie bezpośrednie polegające na tym, że
odpowiednie siły lądują bezpośrednio na obiekt
/rejon, rubież/, stanowiący ich cel działania lub
w bardzo bliskiej od niego odległości;
- lądowanie pośrednie polegające na tym, że określone
siły lądują z dala od obiektu /rejonu, rubieży/
działań;
- lądowanie kombinowane, kiedy część sił ląduje
bepośrednio na obiekt lub w jego pobliżu, a
zasadnicze siły z dala od obiektu działań

Lądowanie bezpośrednie stosuje się wówczas, gdy
obiekt działań został silnie obezwładniony bronią

- - - - -
x/ Rejonem lądowania nazywamy dogodny odcinek terenu na
tyłach nieprzyjaciela lub wewnątrz jego zgrupowania,
na którym przeprowadza się zrzut spadochroniarzy lub
lądowanie sił desantu powietrznego na samolotach
/śmigłowcach/.

jądrową lub środkami klasycznymi, albo istnieje pewność że nie jest on obsadzony przez nieprzyjaciela lub broniony przez drobne pododdziały, względnie istnieje możliwość zaatakowania go zniemacka.

Lądowanie pośrednie stosuje się we wszystkich wypadkach, kiedy niemożliwe lub niecelowe jest desantowanie bezpośrednie lub kiedy zadanie określonych sił nie polega na opanowaniu obiektu, a na izolowaniu /blokowaniu/ podchodzących wojsk nieprzyjaciela i wzbronieniu mu wykorzystania określonego obiektu lub rubieży.

Lądowanie kombinowane może być stosowane wówczas, kiedy desantowanie bezpośrednie całością określonych sił jest ze względów technicznych i taktycznych niemożliwe, a istnieje konieczność /celowość/ wysadzenia części sił bezpośrednio na obiekt lub na jego nerwalgiczną część /np. pas startowy lotniska/ w celu szybkiego zerwania przygotowań nieprzyjaciela do zniszczenia obiektu lub konieczności jednoczesnego niszczenia jego sił uderzeniami od wewnątrz i zewnątrz.

Jednocześnie z ustaleniem sposobu lądowania ustala się zrzutowiska dla spadochroniarzy i lądowiska /lotniska/ dla śmigłowców /samolotów/. Przy wyborze zrzutowisk /lądowisk/ należy dążyć aby odpowiadały one w miarę możliwości następującym wymaganiom: były łatwo rozpoznawalne z powietrza, były wolne od zapór i przeszkód: nie były silnie bronione przez środki obrony przeciwlotniczej; miały rozwiniętą sieć drożną i dogodny do obrony teren. Dobrze jest jeżeli teren w rejonach lądowania /zrzutowisk/ stwarza dogodne warunki do maskowania.

Ilość zrzutowisk /lądowisk/ i ich rozmiary są uzależnione od składu bojowego, zadania, charakteru terenu, pory dnia i warunków atmosferycznych, taktyczno-technicznych danych samolotów /śmigłowców/ oraz przyjętego sposobu i kolejności lądowania.

Podczas równoczesnego lądowania wyznacza się następującą ilość zrzutowisk /lądowisk/:

- dla dywizji powietrzno-desantowej od 8 do 16;
  - dla batalionu powietrzno-desantowego od 2 do 4^{x/}
- x/ Oznacza to, że dla bpd wyznacza się nie mniej jak dwa zrzutowiska, to jest główne i zapasowe.

- dla wzmocnionego batalionu piechoty zmotoryzowanej desantowej na śmigłowcach od 2 do 4.

Srednie wymiary zrztowiska dla batalionu powietrzno-desantowego powinny wynosić: szerokość od 1 do 2 km; długość od 2 do 3,4 km.

Dla współczesnych samolotów transportowych i śmigłowców nie ma konieczności opanowywania lub przygotowania lotnisk /lądowisk/ o dużych rozmiarach ze sztuczną twardą nawierzchnią. Lotnisko gruntowe z trawiastym pasem startowym o rozmiarach 700 x 200 m w pełni zabezpiecza lądowanie, a nawet bazowanie jednego pułku samolotów AN-8 i AN-12. Oddziały /pododdziały/ śmigłowców mogą wykorzystywać lądowiska o nieznacznych rozmiarach, których wielkość przedstawia tabela.

Smiglowiec	Rozmiary ladowisk dla:		
	jednej eskadry	dwóch eskadr	pułku
Mi-4	200 x 250 m	300 x 500 m	500 x 600 m
Mi-6	300 x 350 m	300 x 1100 m	700 x 1100 m

Sposób lądowania i zrztowiska /lądowiska/ dla oddziałów dywizji ustala dowódca dywizji powietrzno-desantowej w porozumieniu z dowódcą /przedstawicielem/ lotnictwa transportowego oraz przy udziale szefa wydziału operacyjnego i szefa służby spadochronowej dywizji.

W czasie ustalania zrztowisk /lądowisk/ między dowódcą dywizji powietrzno-desantowej, a dowódcą /przedstawicielem/ lotnictwa transportowego może zaistnieć różnica zdań co do ich rozmieszczenia. Dowódca lotnictwa transportowego jest zainteresowany w tym, aby wysadzać wojska dywizji z dala od bronionego obiektu, co ze względu na możliwość powstawania dodatkowych strat w lotnictwie transportowym od ognia nieprzyjaciela jest zrozumiałe. Natomiast dowódca dywizji dążyć będzie do wyznaczenia zrztowisk /lądowisk/ możliwie blisko bronionych obiektów /rejonów/ lub bezpośrednio na nich w celu wyzyskania zaskoczenia i szybkiego wykonania zadań, zdając sobie sprawę z tego, że jego wojska mogą szybko wykonać zadanie i ponieść mniejsze straty wówczas, gdy lądują blisko obiektu nawet pod słabym ogniem nieprzyjaciela, niż wtedy gdy lądują one z dala i są zmuszone

przedzierać się do niego w odpowiednio długim czasie. Tę sprzeczność między dowódcą /przedstawicielem/ lotnictwa transportowego, a dowódcą desantu można rozsądnie rozstrzygnąć jedynie na drodze kompromisu i przez odpowiednie zabezpieczenie lądowania /ogniowe i maskowanie - np. przez obezwładnienie środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela lub wykonanie zasłony dymnej/.

Po ustaleniu zrzutowisk /lądowisk/ zasadniczych i zapasowych, dowódcy oddziałów /pododdziałów/ wybierają rejony zbiórki, z zasady jeden rejon dla jednej kompanii /równorzędnej/.

W celu naprowadzenia lotnictwa transportowego do właściwych zrzutowisk /lądowisk/ i ich oznaczenia, lotnictwo transportowe wyznacza specjalne załogi samolotów /naprowadzania/ i grupy naprowadzenia^{x/}, te ostatnie są z zasady wzmacniane przez grupy spadochroniarzy wydzielonych z dywizji. Załogi i grupy naprowadzenia, oznaczania zrzutowisk /lądowisk/ rozpoczynają działać na 10 do 30 minut przed lądowaniem wojsk dywizji i oznaczają zrzutowiska /lądowiska/ przy pomocy wzrokowych i radiowych środków na 5 do 7 minut przed zrzutem /lądowaniem/.

W wypadku konieczności wykonywania zrzutów podczas niewidoczności ziemi zrzut wojsk powietrzno-desantowych wykonuje się przy pomocy załóg naprowadzenia i radionamierników.

3. Organizacja przelotu i jego zabezpieczenie

W celu przerzucenia dywizji powietrzno-desantowej z rejonu wyjściowego w rejony lądowania szczególną uwagę zwraca się na wybór trasy i profilu przelotu. Chodzi tu o wybór trasy i takiego profilu przelotu, które gwarantowałyby maksymalne bezpieczeństwo środkom

x/ Grupy /załogi/ naprowadzania składają się z personelu sił lotnictwa transportowego i są specjalnie zorganizowane, przeszkolone i wyposażone do kierowania ruchem powietrznym w rejonach lądowania. Grupy naprowadzania są zazwyczaj wzmacniane przez odpowiednio przeszkolone grupy spadochroniarzy dywizji, które pomagają im w wykonywaniu ich zadań, ubezpieczają i osłaniają ich działanie, a także udzielają pomocy lądującym pododdziałom /oddziałom/ wojsk powietrzno-desantowych w szybkim przeprowadzeniu zbiorów i przegrupowaniu po wylądowaniu.

lotnictwa transportowego i siłom desantu operacyjnego.

Trasa przelotu powinna przede wszystkim omijać rejon rozmieszczenia artylerii przeciwlotniczej nieprzyjaciela i inne rejon rozmieszczenia jego wojsk, nad którymi środki lotnictwa transportowego i desant operacyjny mógłby ponieść poważne straty. Jeżeli niektórych z tych rejonów nie da się ominąć, to wówczas winny być one obezwładnione w odpowiednim czasie ogniem wszystkich dysponowanych środków, do uderzeń bronią jądrową włącznie.

Dla wykonania przelotu lotnictwa transportowego z dywizją powietrzno-desantową należy wybrać od 1 do 2 tras przelotu, na których odpowiednio do ich szerokości i ilości może być wykonany przelot w jednej, w dwóch lub w trzech kolumnach lotnictwa transportowego ugrupowanego w kolumnę kluczy lub eskadr.

Trasę i profil przelotu lotnictwa transportowego określa jego dowódca mając na względzie: charakter terenu; ugrupowanie nieprzyjaciela, a zwłaszcza jego środków obrony przeciwlotniczej, sposób i intensywność zwalczania środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela przez wojska własne; osłonę na trasie przelotu przez oddziały lotnictwa bojowego; rozmieszczenie zrzutowisk, lądowisk i ich odległość od linii frontu; wysokość rzutu i stan pogody na trasie przelotu oraz w rejonach lądowania. Trasę i profil przelotu zatwierdza dowódca organizujący operację powietrzno-desantową, Frontu, grupy operacyjnej/.

Organizując przelot dowódca lotnictwa transportowego określa również kolejność startu oddziałów lotnictwa transportowego, rejon zbiorów, szyk bojowy samolotów /śmigłowców/ i ich wysokość przelotu. Na podstawie tych danych każda eskadra zajmie wyznaczone miejsca w szyku bojowym swego pułku. Każdy pułk po zbiórce na punkcie zbiórki dywizji zajmuje swoje miejsce w jej kolumnach. W kolumnach dywizji najczęściej pułki i eskadry będą ugrupowane w kolumnę kluczy, rzadziej pułk w kolumnę eskadr, utrzymując odległości rzędu 2-5 km, zabezpieczające przed porażeniem dwóch kluczy lub eskadr jednym wybuchem pocisku jądrowego.

Ugrupowanie dywizji powietrzno-desantowej na trasie przelotu określają względy taktyczne i techniczne. Poszczególne kolumny a w nich eskadry i klucze lotnictwa transportowego z siłami desantu grupuje się w takiej kolejności w jakiej przewiduje się lądowanie sił desantu powietrznego.

Zabezpieczenie przelotu polega głównie na obezwładnieniu środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela na trasie przelotu i w rejonach lądowania oraz osłonie przelotu od uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela. Każdorazowo zakres ogniowego zabezpieczenia przelotu będzie uzależniony od konkretnej sytuacji naziemnej i powietrznej.

Ogniowe zabezpieczenie przelotu i lądowania mające na celu zdeorganizowanie działania naziemnej obrony przeciwlotniczej i innych sił nieprzyjaciela przeprowadza się w razie konieczności zniszczenia jego określonych sił na trasie przelotu i w rejonach lądowania. Na niektórych odcinkach trasy przelotu lub w niektórych rejonach lądowania nie potrzeba przeprowadzać ogniowego zabezpieczenia przelotu i lądowania ze względu na to, że w danym okresie czasu i miejscu nieprzyjaciel nie posiada możliwości silnego i zorganizowanego przeciwdziałania, lub zostało ono wykonane przygodnie, to znaczy podczas wykonywania innych zadań.

Jednak w szeregu wypadkach może być konieczne przeprowadzenie ogniowego zabezpieczenia przelotu i lądowania na niektórych odcinkach trasy przelotu i w niektórych rejonach lądowania. Wówczas w zabezpieczeniu ogniowym przelotu mogą wziąć udział jednostki rakiet, lotnictwa myśliwsko-szturmowej i bombowej. Lotnictwo myśliwsko-szturmowe i bombowe może być przewidziane do działania w grupie obezwładnienia środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela /GOŠOPL npla/^{x/}, bezpośrednio przed czołem przelatujących kolumn lotnictwa transportowego.

Z powietrza przelot i lądowanie zazwyczaj osłania

- - - - -
x/ Opracowano na podstawie "Primenienia vozduschno-transportnykh sredstv v obszczewojzkowom boju i opieracii" - uczebnoje posobie izdonia Woj. Akademii im. M.W. Frunze. Moskwa 1961.

się przy pomocy lotnictwa myśliwskiego - które może być zorganizowane do działań w dwóch grupach:

- a/ grupa osłony zewnętrznej /GOZ/^x, składa się z zasady z lotnictwa myśliwskiego i realizuje główne zadanie, które polega na odparciu zasadniczych sił myśliwców nieprzyjaciela na dalekich podejściach do trasy przelotu. Grupa ta działa z zasady w strefach dyżurowania na możliwych kierunkach podejścia myśliwców nieprzyjaciela.
- b/ Grupa wewnętrznej /GOW/^x, składająca się z lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego realizuje zadanie pomocnicze, które polega na odpieraniu ataków pojedynczych samolotów nieprzyjaciela bezpośrednio na trasie przelotu lub w jej pobliżu. Grupa ta może towarzyszyć przelotowi sił działając "żmijką" lub w strefach dyżurowania nad trasą przelotu.

Działanie wszystkich sił zabezpieczających przelot i lądowanie desantu zsynchronizowane z terminami przelotu i lądowania powinno być w całości zorganizowane przez Sztab Frontu lub grupy operacyjnej na podstawie planu graficznego lub tekstualnego.

4. Organizacja załadowania wojsk

Za odpowiednie, zgodnie z warunkami technicznymi załadowanie samolotów /śmigłowców/ jest odpowiedzialny dowódca lotnictwa transportowego. Natomiast dowódca dywizji powietrzno-desantowej odpowiada za skryte, sprawne i w określonym czasie załadowanie wojsk.

Załadowanie oddziałów dywizji zależy od przyjętego sposobu lądowania, zamiaru przeprowadzenia działań bezpośrednio po wylądowaniu, możliwości i składu lotnictwa transportowego.

Jeżeli desantowanie odbywać się będzie w dwóch rejsach lotnictwa transportowego, to wówczas w skład sił desantowych w pierwszym przelocie powinny wchodzić oddziały powietrzno-desantowe wzmocnione artylerią przeciwpancerną, pododdziałami obrony przeciwlotniczej i innymi pododdziałami

specjalnymi. Tak zorganizowane zgrupowanie bojowe dywizji powietrzno-desantowej powinno być zdolne do opanowania określonych rejonów lądowania i do zapewnienia bezpiecznego zrzutu zgrupowań bojowych desantowych w drugiej kolejności. Dowódca dywizji, sztab, dowódca artylerii i szefowie rodzajów wojsk i służb powinni być desantowani w pierwszej kolejności. W następnym rejsie pozostałym zgrupowaniem wojsk kieruje zazwyczaj zastępca dowódcy dywizji do spraw liniowych i wyznaczona do tego celu grupa oficerów sztabu.

Do załadowania wojsk dywizji na środki lotnictwa transportowego wydziela się na oddział /batalion/ jeden - dwa rejonu załadowania wraz z odpowiednią ilością samolotów /śmigłowców/. Każdorazowo ilość przydzielonych rejonów załadowania i środków transportu powietrznego dla batalionu są uzależnione od stopnia rozśrodkowania oddziałów lotnictwa w rejonie wyjściowym, ich możliwości desantowych i potrzeb oddziału powietrzno-desantowego.

Organizując załadowanie dowództwa i sztabu oddziałów /pododdziałów/ powietrzno-desantowych dzielą podległe sobie siły i środki na grupy desantowe, przeznaczone do załadowania do poszczególnych samolotów /śmigłowców/. Grupy desantowe organizuje się według następujących zasad:

- w miarę możliwości zachowuje się strukturę organizacyjną małych pododdziałów /drużyn i plutonów/;
- obsługi i amunicja broni ciężkiej winny być przewożone w jednym samolocie /śmigłowcu/;
- kierowcy są przerzucani razem ze swoimi pojazdami mechanicznymi;
- części zamienne do poszczególnych rodzajów uzbrojenia i sprzętu winny być załadowane razem z tym sprzętem do jednego samolotu /śmigłowca/;
- dowództwa i sztaby wraz z potrzebnym im sprzętem łączności, winni być rozdzielani między poszczególne samoloty;
- każdy załadunek winien być starannie umocowany w samolocie /śmigłowcu/ i ujęty w planie załadowania oddziału /pododdziału/;

- w miarę możliwości samoloty /śmigłowce/ powinny być załadowane do granic maksymalnego udźwigu zgodnie z ich możliwościami.

W celu załadowania oddziałów desantu powietrznego planuje się przegrupowanie wojsk z rejonów wyczekiwania /ześrodkowania/ do rejonów załadowania i oddziałów lotnictwa transportowego z lotnisk /lądowisk/ bazowania na lotniska /lądowiska/ wyjściowe. Czas ich przejścia w odniesieniu do wojsk dywizji reguluje dowódca dywizji powietrzno-desantowej, a w odniesieniu do lotnictwa - dowódca lotnictwa transportowego, mając na względzie aby godzina "G"^{x/} była bezwzględnie dotrzymana.

Oddziały /pododdziały/ dywizji powietrzno-desantowej od chwili osiągnięcia rejonów lotnisk /lądowisk/ załadowczych, aż do momentu lądowania w sprawach dotyczących załadowania, sposobu zachowania się na lotniskach /lądowiskach/ i samolotach wykonują zarządzenia dowódców lotnictwa transportowego.

W celu przyspieszenia załadowania wojsk dywizji dowódcy lotnictwa transportowego w odpowiednim czasie wyznaczają przewodników, przydzielają sprzęt załadowczy, zapoznają dowódców oddziałów /pododdziałów/ powietrzno-desantowych z rozmieszczeniem samolotów na punktach załadowczych i ich oznaczeniem numerowym.

Ładowanie ciężkiego sprzętu bojowego zazwyczaj przeprowadza się w pierwszej kolejności przy pomocy obsługi i specjalnych grup do tego celu wyznaczonych z rzutu kołowego dywizji. Natomiast w drugiej kolejności

- - - - -
x/ Godzina "G" w działaniach desantów powietrznych oznacza początek lądowania na zrzutowiskach i określona zostaje przez dowódcę organizującego operacyjny desant powietrzny /Frontu lub grupy operacyjnej/. Czas ten kalkuluje dowódca podległy jemu sztab w ten sposób, aby wojska dywizji, w zależności od miejsca, w którym się znajdują i stan gotowości bojowej mogły przejść z rejonów alarmowych do rejonów wyczekiwania w rejonie wyjściowym, wykonać czynności przygotowawcze do desantowania i działań bojowych, a następnie przejść do rejonów załadowania, załadować się, wykonać przelot i rozpocząć lądowanie w określonej godzinie "G".

ładuje się ludzi. Włożenie spadochronów powinno być tak zorganizowane, aby przed załadowaniem oddziałów /pododdziałów/ do samolotów w oznaczonym czasie można było przeprowadzić kontrolę odpowiedniego dopasowania uprząży spadochronów, umocowania broni i osobistego oporządzenia.

Techniczną kontrolę załadowania w poszczególnych samolotach /śmigłowcach/ przeprowadzają po załadowaniu dowódcy załóg samolotów i dowódcy grup desantowych sprawdzając:

- rozmieszczenie ludzi i ładunków w kabinie samolotu /śmigłowca/;
- łączność wewnętrzną samolotu /śmigłowca/ pomiędzy załogą a grupą desantową, a w odniesieniu do sił zrzucanych na spadochronach sprawdzają również znajomość sygnałów i kolejność wykonywania skoków.

Ponadto ustalają oni kolejność w jakiej ma być zrzucany sprzęt bojowy oraz ludzie danej grupy desantowej.

x
x   x

Całość zagadnień związanych z organizacją desantowania wojsk dywizji planują wspólnie sztaby dywizji powietrzno-desantowej i lotnictwa transportowego na podstawie decyzji swoich dowódców.

Sztaby desantu powietrznego i lotnictwa transportowego w czasie planowania sporządzają wspólnie tabelę desantowania. Tabelę tę podpisują dowódcy i szefowie sztabów desantu powietrznego i lotnictwa transportowego, a zatwierdza ją dowódca organizujący operacyjny desant ^{lub} powietrzny. /Frontu grupy operacyjnej/.

W tabeli desantowania należy określić /podać/:

- skład oddziałów /pododdziałów/ ładujących na spadochronach lub środkach lotnictwa transportowego /samolotach, śmigłowcach/;
- położenie /nazwę/ lotniska /lądowiska/ wyjściowego;
- oddziały /pododdziały/ lotnictwa transportowego, podając liczbę i typy samolotów /śmigłowców/ przeznaczonych do desantowania określonego składu

oddziału /pododdziału/ wojsk powietrzno-desantowych;

- rejonny lądowania /zrzutowiska, lądowiska, lotniska/;
- sposób ugrupowania oraz kolejność, w jakiej będą desantowane oddziały /pododdziały/ dywizji;
- czas startów;
- trasy przelotu;
- wysokość zrzutu;
- początek i koniec zrzutu /lądowania/ oddziałów /pododdziałów/ dywizji na każdym zrzutowisku /lądowisku, lotnisku/.

Ponieważ rozmieszczenie i ugrupowanie oddziałów dywizji powietrzno-desantowej w rejonie wyjściowym nie zawsze będzie odpowiadało pod względem organizacyjnym zgrupowaniom bojowym wyznaczonym do wykonania zadań bojowych, jak również typom i liczbie samolotów /śmigłowców/ niezbędnych do przerzucenia tych zgrupowań drogą powietrzną do rejonów lądowania, wobec tego podczas opracowania tabeli desantowania planuje się jednocześnie przegrupowanie oddziałów /pododdziałów/ dywizji i lotnictwa transportowego.

W oddziałach /pododdziałach/ dywizji powietrzno-desantowej i lotnictwa transportowego na podstawie wyciągów z tabeli desantowania, schematów rozmieszczenia lotnictwa transportowego oraz rekonesansów sporządza się wspólne plany załadowania w postaci schematu z odpowiednią legendą dla każdego lotniska /lądowiska/, dla każdej obsady rejonu załadowania.

x
x   x

Po sprecyzowaniu decyzji przez dowódcę dywizji do działań bojowych, po wylądowaniu i desantowaniu wojsk oraz odpowiednim jej zaplanowaniu, dowódca i sztab dywizji koncentruje swoje wysiłki na jak najszybsze doprowadzenie zadań bojowych do wojsk, organizację: współdziałania, bojowego zabezpieczenia działań, dowodzenia i zaopatrywania.

IV. Prowadzenie operacji powietrzno-desantowej

Prowadzenie operacji powietrzno-desantowej obejmuje desantowanie wojsk /załadowanie, przelot i lądowanie/ i prowadzenie działań bojowych przez dywizję powietrzno-desantową po wylądowaniu.

1. Desantowanie wojsk dywizji powietrzno-desantowej

Przygotowane do desantowania i prowadzenia działań bojowych w rejonach wyczekiwania /ześrodkowania/ oddziały powietrzno-desantowe, na rozkaz /sygnał/ dowódcy dywizji przegrupowują się zgodnie z planem do rejonów załadowania po określonych marszrutach i w określonym czasie.

W okresie przegrupowania i załadowania wojsk dywizji może zaistnieć konieczność sprecyzowania decyzji przez dowódcę dywizji do wykonania zadania bliższego po wylądowaniu i do lądowania. Sprecyzowana treść decyzji dowódcy dywizji powietrzno-desantowej może objąć następujące zagadnienia: cele, które należy zniszczyć /obezwładnić/ w rejonach lądowania lub w ich pobliżu przed jego wykonaniem przez lotnictwo i wojska rakietowe; zamianę zadań dla niektórych oddziałów /pododdziałów/; zamianę zrzutowisk /lądowisk/; odtworzenie gotowości bojowej oddziału obezwładniającego uderzeniem jądrowym nieprzyjaciela itp. Dla przekazania zarządzeń w tym okresie dowódca dywizji i jego sztab może wykorzystać łączność przewodową i radioliniową lotnisk; oficerów łącznikowych na śmigłowcach i w ostateczności radiostacje znajdujące się na podsłuchu.

W czasie zbliżania się wojsk dywizji do rejonów załadowania lub na krótko przed rozpoczęciem wymarszu z rejonów wyczekiwania lotnictwo transportowe kończy przegrupowanie swych oddziałów z lotnisk bazowania na lotniska wyjściowe do desantowania.

Po osiągnięciu punktów kontrolnych przez oddziały powietrzno-desantowe wyznaczeni z oddziałów lotnictwa transportowego przewodnicy doprowadzają określone zespoły grup desantowych do odpowiednich punktów załadowania, gdzie na rozkaz dowódców oddziałów /pododdziałów/ lotnictwa transportowego i pod ich kontrolą rozpoczyna się załadowanie wojsk samodzielnie i przy

pomocy odpowiednio zorganizowanych grup załadowczych.

W tym czasie dowódcy oddziałów /pododdziałów/ i grup desantowych kierują szybkim, skrytym i sprawnym załadowaniem wojsk na środki lotnictwa transportowego.

Załadowanie ludzi oddziałów powietrzno-desantowych lądujących na spadochronach i w pobliżu planowanych lub wykonanych uderzeń jądrowych poprzedzane jest założeniem indywidualnych środków ochrony przed skażeniem /za wyjątkiem masek/ i spadochronów.

Skupienie oddziałów /pododdziałów/ lotnictwa transportowego i powietrzno-desantowych w okresie załadowania na samoloty /śmigłowce/ w rejonach lotnisk /lądowisk/ naraża je na poważne straty w wypadku wykonania uderzeń jądrowych przez nieprzyjaciela, dlatego też, oprócz zachowania tajemnicy położenia lotnisk /lądowisk/ wyjściowych, dobrego ich maskowania i odpowiedniego rozśrodkowania oddziałów należy^z wracać uwagę na załadowanie wojsk powietrzno-desantowych w odpowiednio krótkim czasie. Orientacyjny czas załadowania wojsk dywizji na samoloty może nosić od 2 do 4 godz. natomiast czas ładowania części jej sił do śmigłowców będzie krótszy i może wynosić od 20 do 40 minut.

Po załadowaniu wojsk dywizji powietrzno-desantowej i na 5 do 10 minut przed startem załogi samolotów /śmigłowców/ zapuszczają silniki i przygotowują się do kołowania samolotów na pasy startowe dla wykonania startu, który w zależności od szerokości pasa startowego może się odbywać pojedynczo lub parą samolotów. Natomiast śmigłowce mogą startować bezpośrednio z punktów załadowania jednocześnie całymi kluczami, a nawet eskadrami. Ze względu na różne szybkości przelotowe samolotów i śmigłowców, różny czas ładowania rzutu spadochronowego i lądującego oraz czasu startu śmigłowców i samolotów nie będzie jednoczesny, a w każdym konkretnym wypadku odpowiednio do warunków start śmigłowców może się odbywać o parę minut wcześniej od samolotów lub później.

Po wykonaniu startu samoloty transportowe wykonują zbiórki nad lotniskami wyjściowymi, natomiast śmigłowce,

wznoszące się pionowo, po nabraniu odpowiedniej wysokości nie wykonując zbiorów przechodzą do przelotu. Czas startu i zbiórki samolotów transportowych występujący w składzie od eskadry do pułku i startujących z jednego lotniska może wynosić od 5 do 15 minut, natomiast czas startu i nabrania wysokości przez pułk-eskadra śmigłowców może wynosić od 2 do 6 minut.

Po wykonaniu startu i zbiorów /wznoszenia/ każdy klucz, każda eskadra na określonym punkcie zbiórki /PZ/ zajmuje swoje miejsce w szyku bojowym swego pułku, który z kolei przechodzi na punkty zbiórki dywizji lub grupy lotnictwa transportowego i poprzez punkty kontrolne /PK/ - zajmuje określone miejsce w szyku /ugrupowaniu/ przelotowym lotnictwa transportowego na trasie /trasach/ przelotu.

W odpowiednim czasie grupy lotnictwa ~~osłony~~ i grupa lotnictwa przeznaczonego do obezwładnienia środków OPL nieprzyjaciela na niektórych odcinkach trasy przelotu i w rejonach lądowania zabezpieczają przelot lotnictwa transportowego z desantem powietrznym i jego lądowanie. Oprócz tego w zależności od potrzeb i możliwości w rejonach lądowania desantu powietrznego lub w ich pobliżu mogą być wykonane uderzenia jądrowe i chemiczne środkami lotniczymi i broni raketowej na wojska pancerne i zmechanizowane oraz środki OPL nieprzyjaciela w celu pozbawienia go możliwości przeciwdziałania lądowaniu desantu i zapewnienia desantowi powietrznemu odpowiedniej skuteczności działania w okresie wykonywania zadania bliższego. Początek i czas wykonania uderzeń jądrowych i lotniczego przygotowania lądowania określa się zawsze w każdym konkretnym wypadku. Zwykle rozpoczyna się najpierw od wykonania uderzeń jądrowych na 30 do 60 minut przed lądowaniem, a kończy lotniczym przygotowaniem lądowania środkami konwencjonalnymi na 10 do 30 minut przed lądowaniem.

Jeżeli lądowanie określonych sił dywizji powietrzno-desantowej znajdujących się na trasach przelotu ma odbyć się w pobliżu rejonów wykonalnych uderzeń jądrowych, to dane o skutkach tych uderzeń otrzyma dowódca dywizji

drogą radiową od samolotów rozpoznawczych, specjalnie wyznaczonych do rozpoznania rejonu skażeń. W wypadku stwierdzenia zbyt wysokiego stopnia skażeń na lądowiskach głównych, dowódca dywizji w porozumieniu z dowódcą lotnictwa transportowego skierowuje oddziały powietrzno-desantowe na zrzutowiska /lądowiska/ zapasowe, na których stopień skażeń będzie odpowiednio mniejszy i zarządza włożenie masek przeciwgazowych przed wykonaniem skoków.

Przed zakończeniem drugiej fazy przelotu, lotnictwo transportowe nadlatuje w kolumnach do ustalonych punktów rozejścia /PR/, od których poszczególne pułki /eskadry/ naprowadzane przez załogi i grupy naprowadzania kierują się do oznaczonych zrzutowisk /lądowisk/.

W tym czasie piloci uprzedzają grupy desantowe o zbliżeniu się do zrzutowisk /lądowisk/ i zarządzają stan pogotowia do zrzutu /lądowania/, który trwa od 5 do 10 minut. W czasie trwania stanu pogotowia następuje przygotowanie samolotów do zrzutu /zacieśnienie szyków, wytracenie prędkości, nabranie wysokości zrzutu i odpowiedniego kierunku oraz otwarcie drzwi - luk desantowych oraz przygotowanie ludzi i sprzętu do opuszczenia samolotów.

Z chwilą nadejścia samolotów na punkt zrzutu /zrzutowiska/ grupy desantowe na rozkaz dowódców załóg samolotów zrzucają sprzęt w zasobnikach lub platformach, a następnie według ustalonej kolejności skaczą spadochroniarze. Kolejność zrzutu może być również i odwrotna, to znaczy najpierw skaczą żołnierze, a później zrzuca się ciężki sprzęt bojowy, wówczas zadanie żołnierzy skaczących w pierwszej kolejności będzie polegało na ubezpieczeniu zbiorów pododdziałów oraz zebraniu sprzętu bojowego.

W wypadku kombinowanego desantowania wojsk, rzut spadochronowy z zasady ląduje pierwszy, a rzut lądujący ląduje jako drugi. Lądowanie rzutu lądującego na samolotach nie może się odbyć wcześniej zanim rzut lądujący na spadochronach nie uprzątnie lądowisk /lotnisk/ usuwając zrzucony wcześniej sprzęt bojowy /lub inne ładunki/ oraz spadochrony. Smigłowce mogą lądować wcześniej na tych samych lądowiskach niż samoloty, wykorzystując do lądowania

skraje lądowisk, lub miejsca z których usunięto większe przeszkody.

Czas zrzutu /lądowania/ dywizji powietrzno-desantowej, ^{en}desantowej w jednym rejsie lotnictwa transportowego może wynosić od 40 do 70 minut.

2. Prowadzenie działań bojowych przez dywizję powietrzno-desantową

W zależności od sytuacji w rejonach lądowania oddziały /pododdziały/ dywizji powietrzno-desantowej wchodzi do działań bojowych drobnymi grupami z chwilą zakończenia lądowania lub po wykonaniu zbiorów w pododdziałach /oddziałach/.

W wypadku obecności nieprzyjaciela na zrzutowiskach /lądowiskach/ grupy żołnierzy oddziałów /pododdziałów/ wchodzi samorzutnie do działań bojowych i niszczy nieprzyjaciela w rejonach lądowania.

Jeżeli na zrzutowiskach /lądowiskach/ nie ma nieprzyjaciela, to wówczas przeprowadza się zbiórki najczęściej kompaniami, po czym wychodzą one na podstawy wyjściowe do ataku na określone obiekty. Wyjście pododdziałów dywizji do ataku na określone obiekty poprzedza wysłanie rozpoznania i ubezpieczeń.

Podczas wprowadzania wojsk dywizji do działań bojowych natychmiast po wylądowaniu, centralne dowodzenie z zasady nie istnieje, a narasta ono stopniowo od dołu. Czas na stworzenie warunków do odtworzenia centralnego dowodzenia oddziałami /pododdziałami/ jest uzależniony od stopnia skupienia skoczków na zrzutowiskach, sprawności obsługi radiostacji i ich technicznej sprawności, właściwego umiejscowienia oddziałów i ich dowództw /sztabów/ w zgrupowaniach, zastosowania odpowiedniej kolejności wysokoku dowódców i podległych im pododdziałów oraz ich osobistej kondycji. W miarę zbierania się pododdziałów, dołączania środków wsparcia i transportu, uruchamiania sprzętu łączności będą powstawały warunki do odtworzenia centralnego dowodzenia i zorganizowanego wejścia do działań bojowych oddziałów dywizji w celu zrealizowania zadania bliższego. Okres ten jest krytyczny

w działaniach bojowych dywizji powietrzno-desantowej i dlatego powinien on trwać jak najkrócej.

a/ Opanowanie określonego obszaru /rejonów, obiektów, rubieży/
przez wojska dywizji powietrzno-desantowej

Przystępując do opanowania określonych rejonów, obiektów lub rubieży główne siły dywizji powietrzno-desantowej wykorzystują skutki własnych uderzeń jądrowych, działania lotnictwa i zaskoczenia.

Pojawiając się nagle w nieoczekiwanym przez nieprzyjaciela miejscu i czasie pierwszorzutowe oddziały dywizji powietrzno-desantowej rozwijają szybkie natarcie na różnych kierunkach wsparte gwałtownym ogniem swych środków stosując uderzenia na skrzydła i tyły sił nieprzyjaciela stawiających im opór. Działają one przeważnie na samodzielnych kierunkach lub w samodzielnych rejonach, w odpowiednich odstępach i zachowują odległości konieczne dla utrzymania współdziałania i wykonania manewru podczas opanowywania i niszczenia punktów oporu oraz innych obiektów nieprzyjaciela. Oddziały /pododdziały/ dywizji powietrzno-desantowej wykonują uderzenia na tyły nieprzyjaciela z zasady z marszu w sposób szybki i zdecydowany, ponieważ zbyt duża zwłoka w ich wykonaniu może umożliwić nieprzyjacielowi zorganizowanie skutecznego przeciwdziałania.

Artyleria dywizji i oddziałów obezwładnia środki ogniowe i główne punkty oporu nieprzyjaciela, które utrudniają szybkie działania oddziałów powietrzno-desantowych. Punkty oporu nieprzyjaciela, które pozostały na skrzydle i tyłach walczących oddziałów niszczy się przy pomocy wydzielonych grup lub odwodu, wiąże grupami osłonowymi lub neutralizuje uderzeniem ogniowym.

Odwody specjalne dywizji po opanowaniu określonych rejonów znajdują się w gotowości do rozwinięcia się na kierunkach zagrożonych kontratakami piechoty i czołgów nieprzyjaciela.

Na podejściach, otwartych skrzydłach i w lukach oddziałów dywizji powietrzno-desantowej działają aktywne patrole rozpoznawcze i grupy specjalne, grupy niszczenia

oraz grupy zabezpieczenia zabezpieczające działania zaczepne głównych sił dywizji.

Lotnictwo bombowe według planu Frontu i Armii lotniczej wykonuje uderzenia na rakiety i bezpilotowe środki napadu lotnictwa i odwody nieprzyjaciela. Lotnictwo myśliwsko-szturmowe wykonuje uderzenia na węzły oporu nieprzyjaciela, które hamują natarcie pierwszorzutowych batalionów powietrzno-desantowych, obezwładnia artylerię i czołgi nieprzyjaciela na stanowiskach ogniowych i w ruchu. Lotnictwo myśliwskie współdziałając ze środkami obrony przeciwlotniczej osłania ugrupowanie bojowe dywizji, prowadzi walkę z pilotowanymi środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela, wzbrania prowadzenia rozpoznania z powietrza oraz ubezpiecza lotnictwo bombowe i myśliwsko-szturmowe podczas wykonywania określonych zadań.

Dowódca dywizji kieruje działaniami bojowymi oddziałów dywizji ze stanowiska dowodzenia znajdującego się w centrum ugrupowania bojowego dywizji lub w pobliżu jej sił głównych. Stosownie do zaistniałej sytuacji dowódca dywizji wpływa na przebieg działań głównych sił dywizji poprzez stawianie dodatkowych zadań środkom wsparcia /lotnictwa i środkom rakietywno-~~pod~~rowym/ artylerii dywizji, oddziałom pierwszorzutowym i odwodom.

b/ Prowadzenie obrony przez dywizję powietrzno-desantową
w celu utrzymania opanowanego obszaru /rejonów, obiektów/
do czasu podejścia wojsk własnych

Jeżeli zadanie dywizji powietrzno-desantowej przewiduje obronę określonego obszaru do czasu podejścia wojsk własnych w warunkach stosowania broni masowego rażenia i nieprzyjaciel nie przejdzie do zdecydowanych kroków zaczepnych oraz odpowiednio wcześniej nie zwiąże się z siłami dywizji to wówczas do bezpośredniej obrony /osłony/ opanowanych rejonów /obiektów/ powinny przejść tylko siły pomocnicze dywizji drogą umocnienia się wokół nich. Natomiast główne siły dywizji /oddziału/ winny prowadzić zdecydowane działanie zaczepne na określonych przez dowódcę dywizji kierunkach lub znajdować się w ześrodkowaniu w pobliżu utrzymywanych rejonów

/obiektów/ w gotowości do interwencji o charakterze zaczepnym.

W tym wypadku obrona obiektów /rejonów/ będzie polegała na bezpośrednim utrzymywaniu określonych rejonów przez drobne siły wydzielone w postaci jak gdyby garnizonu oraz przewidzeniu akcji sił głównych mającej na celu wzmocnienie i wsparcie tego garnizonu w wypadkach koniecznych. Ponadto w wypadkach koniecznych opanowane i bronione obiekty winny być przez bezpośrednią osłonę profilaktycznie przygotowane do niszczenia i w wypadku konieczności ich opuszczenia - zniszczone, aby ponownie nie wpadły w ręce nieprzyjaciela.

Organizowanie przez dywizję /batalion/ obrony opanowanych rejonów /obiektów/ głównymi siłami w warunkach użycia broni masowego rażenia, wydaje się być nie pożądane, a to dlatego, że pozbawia się ona ruchliwości, niezbędnej w tych warunkach dla uniknięcia niszczących uderzeń nieprzyjaciela bronią masowego rażenia.

Natomiast uprzednio określony sposób działania dywizji powietrzno-desantowej z jednej strony zapewnia wykonanie zadania, bo najmniej naraża jej siły na zniszczenie i nie dopuszcza nieprzyjaciela do bronionych rejonów /obiektów/. Z drugiej strony daje najbardziej realne warunki powodzenia, ponieważ działania zaczepne dywizji mogą być dosyć dobrze przygotowane i wsparte dzięki użyciu środków masowego rażenia i lotnictwa.

Podjmując ~~decyzję~~ do obrony opanowanych rejonów /obiektów/ określonym sposobem działania, dowódca dywizji powinien podzielić oddziały /pododdziały/ dywizji na siły i środki, przeznaczone do bezpośredniej obrony /osłony/ opanowanych rejonów /obiektów/ oraz na siły i środki, przeznaczone do rozwinięcia działań na określonych kierunkach lub ześrodkowania w określonych rejonach, w gotowości do interwencji o charakterze zaczepnym. Dla realizacji pierwszego zadania dowódca dywizji powinien wydzielić niezbędną ilość sił pomocniczych, a dla realizacji drugiego zadania - siły główne dywizji i stosownie do zamiaru określić im zadania oraz sposoby ich realizacji.

c/ Wykonanie manewru przez siły dywizji powietrzno-desantowej
dla wykonania zadań w odległym rejonie

Dla wykonania zadań w odległym rejonie zaistnieje konieczność przeprowadzenia manewru częścią lub całością sił dywizji powietrzno-desantowej.

Wykonując manewr siły dywizji wykorzystują własny transport naziemny z jednoczesnym użyciem transportu zdobytego na nieprzyjacielu lub zarekfirowanego z zasobów miejscowych, a ponadto w sprzyjających warunkach przydzielony i własny transport powietrzny.

W razie utrzymywania bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem manewr siłami i środkami dywizji powietrzno-desantowej należy rozpoczynać w miarę możliwości w nocy oderwaniem się od nieprzyjaciela, pod osłoną oddziałów /pododdziałów/ osłonowych, których głównym zadaniem będzie utrzymywanie wyznaczonych rejonów /rubieży/ do czasu osiągnięcia określonego położenia przez siły główne dywizji.

Ugrupowanie bojowe sił i środków dywizji na okres przeprowadzania manewru powinno zapewnić gotowość przyjęcia walki z głównych kierunków zagrożenia w razie zetknięcia się z nieprzyjacielem i możliwość wykonania zadania w odległym rejonie.

Oddziały dywizji wykonują manewr siłami i środkami dywizji do nowego rejonu działań bojowych z zasady po kilku marszrutach, odpowiednio ubezpieczone nie wdając się w przewlekłą walkę z nieprzyjacielem. Skład pododdziałów ubezpieczających zależy od charakteru działań nieprzyjaciela, przyjętego planu przeprowadzenia manewru i warunków terenowych.

W celu szybkiego wyjścia w rejony kolejnego zadania celowym jest organizowanie jednego - dwóch oddziałów wydzielonych. W zależności od charakteru zadania w skład oddziału wydzielonego mogą wejść siły od kompanii szturmowej do batalionu powietrzno-desantowego. Oddział wydzielony może być organizowany przez dywizję powietrzno-desantową i przez batalion i może działać na głębokość od 10 do 30 km przed ugrupowaniem zasadniczych sił dywizji /batalionu/.

Maszerujące siły główne dywizji /batalionu/ wprowadzają wrażliwe elementy ugrupowania bojowego na ataki nieprzyjaciela do wewnątrz ugrupowania bojowego oddziałów i dywizji lub na wewnętrzne marszruty.

Artyleria dywizji /batalionu/ przesuwa się w ugrupowanie wojsk w gotowości do wsparcia ich w wypadku napotkania zorganizowanego oporu nieprzyjaciela. Artyleria przeciwlotnicza przesuwa się w gotowości do rozwinięcia i osłony wrażliwych na uderzenia lotnicze elementów ugrupowania bojowego.

Odwoły specjalne przesuwa się za batalionami pierwszego rzutu od strony kierunków prawdopodobnych uderzeń nieprzyjaciela.

x
x   x

Po wykonaniu zadań przez dywizję powietrzno-desantową lub bezpośrednio przed zakończeniem ich realizacji nastąpić powinno połączenie się wojsk dywizji z wojskami nacierającymi od czoła, które może być zrealizowane w różnych warunkach.

Najczęściej będą spotykane takie sytuacje kiedy połączenie z wojskami własnymi nastąpi przez ich podejście do rejonu działań bojowych dywizji.

Podejście związków taktycznych do obszaru działań bojowych dywizji wcale nieoznacza zakończenia działań bojowych przez jej siły. Po połączeniu się z czołowymi związkami /oddziałami/ oddziały dywizji powietrzno-desantowej mogą prowadzić wspólnie z nimi działania bojowe na określonych kierunkach z jednoczesnym przeniesieniem działań w głąb ugrupowania nieprzyjaciela przez część sił dywizji w charakterze taktycznego desantu powietrznego, desantowego na śmigłowcach.

Mogą być również i takie sytuacje, kiedy połączenie z wojskami własnymi może nastąpić przez: przekamanie obrony nieprzyjaciela i dojście wojsk dywizji do wojsk własnych, prowadzących przejściowo działania obronne lub przenikanie wojsk dywizji do wojsk własnych przez nieobsadzone odcinki frontu lub luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela. W wyjątkowo niekorzystnych sytuacjach może również nastąpić ewakuacja

sił dywizji drogą powietrzną lub morską względnie przejście sił dywizji do działań partyzanckich.

Z a k o ń c z e n i e

We współczesnych warunkach uważa się, że użycie dywizji powietrzno-desantowej będzie miało miejsce w tych wypadkach, kiedy wykorzystując skutki uderzeń broni jądrowej, trzeba będzie szybko opanować określone obszary /rejon/ decydujące o powodzeniu operacji lądowej lub powietrzno-morskiej operacji desantowej. Dywizja powietrzno-desantowa może być użyta do niszczenia sił nieprzyjaciela w określonych rejonach i do ich opanowania celem wysadzenia na nich wojsk desantowych drogą morską lub powietrzną i dalszego rozwijania działań bojowych, opanowania i utrzymania trudno-dostępnych obszarów /rejonów/ dla ułatwienia wojskom własnym szybkiego ich pokonania. Szczególnie w początkowym okresie wojny użycie dywizji powietrzno-desantowej nie można uważać za sporadyczne zjawisko walki zbrojnej, ponieważ stanowi ono swego rodzaju czołowy rzut ugrupowania operacyjnego wojsk i stała się jednym z ważnych środków jej prowadzenia.

We współczesnych warunkach zmienił się charakter działania dywizji powietrzno-desantowej na tyłach nieprzyjaciela. W toku minionej wojny, dywizja powietrzno-desantowa opanowywała zwykle takie czy inne rejonu na tyłach nieprzyjaciela, a następnie starała się je utrzymać do czasu podejścia nacierających wojsk. W odrębny sposób działały jedynie oddziały /pododdziały/ o przeznaczeniu specjalnym.

Obecnie działania bojowe dywizji powietrzno-desantowej mają przede wszystkim charakter manewrowy. Oddziały dywizji powietrzno-desantowej po zrzuconiu ich na tyły nieprzyjaciela i wykonaniu początkowych zadań, obok utrzymywania opanowanych rejonów /obiektów/, będą często przerzucane w inne rejonu i wykonywać nowe zadania.

OPRACOWAŁ
ADIUNKT KATEDRY TO I SZT.OPER;

ppłk dypl. K. DRAŻCZYK

Odbito 100 egz.

Egz.nr 1-100 bibl.tajna
Wyk.ppłk DRAŻCZYK
nr.ks.02435/WW
Druk.K.L.

SPRAWDZIŁ
ZCA SZEFA KATEDRY TO I SZT.OPER.
d/s operacyjnych

płk dr K. NOŻKO

